

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується умисною формою вини у вигляді тільки прямого умислу. Громадянин України усвідомлює, що він публічно заперечує здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічно закликає до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України і бажає так діяти.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що норма, передбачена ч. 1 ст. 111-1 КК є формальним складом кримінального правопорушення, яке вважається закінченим з моменту вчинення дій вказаних законодавцем в диспозиції статті.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.

2. Кримінальний кодекс України. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Про основи національної безпеки України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>.

4. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. К. : Наукова думка, 1970-1980. Т. 7. С. 383.

5. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. К. : Наукова думка, 1970-1980. Т. 3. С. 250.

6. Кримінальний кодекс України – Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

7. Про громадянство України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>.

УДК 343.322

DOI: 10.31733/17-03-2023-291-292

Оксана ГРИТЕНКО

професор кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЧИ В БОЙОВІЙ ОБСТАНОВЦІ

Євроінтеграційні процеси, наближення вітчизняного кримінального законодавства до міжнародних стандартів, застосування інноваційних підходів, теоретичне та законодавче осмислення перегляду існуючого законодавства має здійснюватися на декількох рівнях: у відповідності до міжнародно-правових стандартів та з урахуванням позитивного теоретичного та законодавчого досвіду зарубіжних країн, вітчизняних традицій теорії та законодавчої практики, системо-обумовлюючих зв'язків, існуючих соціальних, економічних, політичних та інших проблем у державі.

Такий підхід (реформування) практично кожної сфери життєдіяльності суспільства не може не потягнути за собою інтенсивність внесення змін у чинне кримінальне законодавство. Процеси криміналізації та декриміналізації, пеналізації і депеналізації, а також диференціації і уніфікації кримінально відповідальності, з одного боку, скасовують кримінально-протиправний характер окремих видів поведінки, тим самим пом'якшують покарання, з іншого, – посилюють значення взаємообумовлюючих та системних зв'язків між нормами, що не завжди дає той результат якого бажає законодавець. Відповідно, постає питання щодо актуальності чинних і запропонованих у кримінальному законодавстві нових положень, зокрема і щодо внесення останніх змін до ч. 1 ст. 75 Кримінального кодексу України (далі – КК України) стосовно обмежень, закріпленого у вказаній кримінально-правовій нормі застосування звільнення під відбування покарання з випробуванням по

відношенню до осіб, які вчинили окремі військові кримінальні правопорушення [1]. А саме, мова йде про, що ч. 1 ст. 75 КК України доповнена виключеннями застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальні правопорушення, передбачені статтями 403, 405, 407, 408, 429 КК України.

Враховуючи те, що на сьогодні Україна перебуває у воєнному стані, вбачається, що такі зміни є доцільними так, як підвищена увага до виконання військових обов'язків, несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці наразі є дуже актуальними та потребують особливого підходу до відповідних порушень, а отже підвищеної охорони з боку саме Кримінального кодексу України. Однак, слід висловити деякі зауваження, які виникають на підставі певних суперечностей, які на мій погляд можуть виникнути у процесі застосування зазначених вище нових законодавчих змін.

Аналізуючи санкції військових кримінальних правопорушень, зазначених у ч. 1 ст. 75 КК (ст.ст. 403, 405, 407, 408 КК України) слід зазначити, що найсуворіші покарання за них в основному закріплені у кваліфікованих та особливо кваліфікованих складах (від 8 до 10 років позбавлення волі), за ч.ч. 1, 2 санкцій зазначених статей, передбачається максимальне покарання у виді позбавлення волі 5 років, у статі 429 КК України санкція має покарання у виді позбавлення волі у межах від 5 до 12 років. На мій погляд, виокремлення статей 403, 405, 407, 408, 429 КК України в ст. 75 КК України, як таких на які не розповсюджується її дія не є необхідним. Загальна ідея посилення кримінальної відповідальності із певними обмеженнями щодо звільнення від відбування покарання з випробуванням може бути інакше досягнута. Так, для початку можна зробити більш суворою відповідальність у безпосередніх санкціях статей 403, 405, 407, 408 КК України (наприклад, замість 3 років мінімально встановленого строку позбавлення волі замінити на 6 та більше роками). Зрозуміло що, таке посилення суворості відповідних санкцій з одного боку не вирішить окреслене питання, так як закон не обмежує застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, оскільки у ст. 75 КК України йдеться про призначене покарання, а не те, яке передбачено санкцією відповідної норми [2, с. 91]. А відповідно через застосування ст. 69 КК України, особа може бути звільнена від відбування покарання з випробуванням й за тяжкі та особливо тяжкі злочини. З іншого боку такі зміни у підвищенні санкцій статей, стануть однією із першочергових перепон для застосування, зокрема ст. 75 КК України. Тим більш, що приймаючи відповідні зміни відносно обмежень щодо військових кримінальних правопорушень, законотворець передбачав можливість уникнення суворої відповідальності (за рахунок можливого застосування ст. 75 КК України) передбачив, й зміни щодо обмеження застосування ст. 69 КК України «Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом» до відповідних кримінальних правопорушень [1]. Що у комплексі із збільшеними покараннями має забезпечити заборону застосування ст. 75 КК України, а відповідно не потребує необхідності у конкретному закріпленні статей 403, 405, 407, 408, 429 КК України у ст. 75 КК України. Отже, ідея підвищення кримінальної відповідальності військових кримінальних правопорушень із застосуванням більш суворих покарань, у ст. ст. 403, 405, 407, 408, 429 КК України, із реалізацією обмежень щодо призначення покарання відповідно ст. 69 КК України, у комплексі можуть забезпечити правомірний, структурний підхід у випадку кримінальних правопорушень, які вчинюються при несенні військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці.

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці: Закон України за № 2839-IX від 13.12.2022 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/II08493G?an=73>.

2. Книженко О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 207 с.